

Til:

Rovviltnemnda i region 3
v/ Statsforvalteren i Innlandet
sfinpost@statsforvalteren.no

Fra:

NOAH – for dyrs rettigheter
Dronningens gate 13
0152 Oslo
register@dyrsrettigheter.no

Sak: 10/24

Dato: 04.06.2024

Klage på vedtak om kvote for betinget skadefelling av gaupe i region 3/Oppland i 2024-2025

NOAH – for dyrs rettigheter påklager med dette vedtak om kvote for betinget skadefelling av gaupe i region 3 i 2024-2025. Rovviltnemnda har vedtatt en kvote på tre gauper for betinget skadefelling i hele region 3. Kvoten gjelder i tidsrommet fra 01.06.2024 til og med 15.02.2025, eller til kvoten er fylt dersom det skjer før perioden er slutt.

Innledende kommentarer

Gaupe er kategorisert som sterkt truet på norsk rødliste på grunn av få reproduserende individer i Norge. Den norske bestanden er sammenhengende med bestander i Sverige. I Sverige har antall familiegrupper hatt en nedadgående trend de siste årene, og gaupe er listet som sårbar i Sverige. Til tross for at gaupe er sterkt truet tillater norske myndigheter hvert år svært høye jaktkvoter og kontinuerlige skadefellingstillatelser på gaupe. Skal vi sikre gaupas plass i norsk natur i fremtiden, må bestandsmålet økes og jakten stanses.

Alle individer av en art har en egenverdi og en rett til å leve. Skadefellinger påfører dyr store lidelser, og er ineffektivt med tanke på å hindre «skade». Ved å avlive enkeltdyr gjør man ikke området mindre attraktivt for nye dyr, og resultatet blir rutinemessige skyting av rovdyr som egentlig skal være fredet. Vi trenger økt toleranse for ville dyr, spesielt rovdyr, og vil man beskytte beitedyr finnes det en rekke tiltak som har bevist større effekt enn å ta livet av rovdyr. Man må heller ikke glemme at vi står midt i en naturkrise som naturligvis også rammer norske dyr, og FN påpeker at jakt og fangst er den nest største årsaken til nedgang for arter. Norge var

nylig med på å vedta en ny global naturavtale som er gjeldende for landene som har undertegnet FNs konvensjon om biologisk mangfold. I avtalen er det et klart mål om å: «*Sikre hastetiltak for å stanse menneskelig induisert utryddelse av kjente truede arter og for bevaring av arter, spesielt truede arter, for å vesentlig redusere risikoen for utryddelse, samt å opprettholde og gjenopprette det genetiske mangfoldet innenfor og mellom populasjoner av lokale, ville og domestiserte arter for å opprettholde deres tilpasningspotensiale (...) og effektivt administrere interaksjoner mellom mennesker og ville dyr for å minimere konflikter mellom mennesker og ville dyr for sameksistens*».¹ Avtalens ordlyd er helt tydelig på at truede bestander skal beskyttes og menneskeskapt desimering skal umiddelbart stoppes. NOAH understreker at skyting av sterkt truede arter strider med den nye naturavtalen.

NOAHs vurdering

1. Vilkåret om bestandens overlevelse er ikke oppfylt

Ifølge naturmangfoldloven (nml.) § 18 kan vedtak om skadefelling kun treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse. NOAH kan ikke se hvordan rovviltnemnda kan forsvare felling av et individ av en art som er sterkt truet i Norge, og sårbar i andre deler av Skandinavia. Disse skadefellingene kan potensielt bidra til å redusere bestandens overlevelse. I en presset og liten bestand som gaupebestanden i Norge, vil ethvert uttak kunne ha store konsekvenser for arten som helhet. Som sterkt truet art på den norske rødlista, skal gaupa både etter Bernkonvensjonen og naturmangfoldloven ivaretas, og sikres levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder.

I NINA rapport 2307 kommer det frem at det er registrert 71,5 familiegrupper av gauper i Norge i 2023, hvilket tilsvarer en bestand på omtrent 421 dyr.² Dette var bestandsstørrelsen før kvotejakta. Region 4 og 8 ligger under de regionale bestandsmålene. Ifølge NINA tyder de regionale prognosene på at region 4 har stor sannsynlighet (80 %) for å ligge under bestandsmålet også før jakta i 2024. For regionene 6 og 8 er sannsynligheten for å ligge under bestandsmålet i 2024 omtrent 50 %.

¹ Kunming-Montreal Global biodiversity framework. Montreal, Canada, 7-19 December 2022. TARGET 4: “Ensure urgent management actions to halt human induced extinction of known threatened species and for the recovery and conservation of species, in particular threatened species, to significantly reduce extinction risk, as well as to maintain and restore the genetic diversity within and between populations of native, wild and domesticated species to maintain their adaptive potential, including through in situ and ex situ conservation and sustainable management practices, and effectively manage human-wildlife interactions to minimize human-wildlife conflict for coexistence.”

² Tovmo, M., Odden, J. & Nilsen, E. B. 2023. Antall familiegrupper, bestandsestimater og bestandsutvikling for gaupe i Norge i 2023. - NINA Rapport 2307. Norsk institutt for naturforskning.

Gaupe er kategorisert som sterkt truet på norsk rødliste. Artsdatabanken har påpekt at arter som befinner seg i sterkt truet tilstand har svært høy risiko for å utryddes fra norsk natur. Det er bekymringsverdig at gaupe ble kategorisert som sårbar på rødlista i 2010, og som sterkt truet på rødlista i 2015 – en kategori nærmere utryddelse. Siden dette har bestanden blitt jaktet ytterligere. I tillegg fortsetter nedgangen i den svenske bestanden, og gaupe er kategorisert som sårbar (VU) i Sverige på grunn av synkende antall og få reproduktive individer.³ Dette betyr at det ikke under noen omstendigheter bør gjennomføres skadefelling på gaupe i Norge.

Føre-var-prinsippet:

Det finnes ikke noen forvaltningsplan om langsiktig overlevelse av gaupebestanden i Norge. I lys av de relaterte usikkerhetene med hensyn til hvordan levedyktigheten av bestanden skal sikres på lang sikt er kravet til kunnskapsgrunnlaget henholdsvis større (jf. § 8 nml.) enn det ville være hvis det var en slik plan vedtatt. Derfor har rovviltnemnda også en større plikt til å vise hvordan den langsiktige overlevelsen sikres ved andre tiltak. NOAH mener at rovviltnemnda ikke har synliggjort noen tiltak som skal sikre at fellingen ikke medfører fare for overlevelse og levedyktighet av gaupebestanden i Norge.

Det foreligger heller ingen vurdering av konsekvenser av kontinuerlige skadefellingstillatelser og høye jaktkvoter på gaupe i saksframlegget. Uten bevis konkluderer rovviltnemnda med at fellingen ikke vil true bestandens overlevelse. Det er klart at kontinuerlig skadefelling og jakt på en sterkt truet art vil kunne påvirke bestanden og rødlistekategorien. Dette burde medføre at norske myndigheter er føre-var når det gjelder å innvilge kvoter om skadefelling og jakt.

De store rovdyrene er en naturlig del av økosystemet, og fjerning av disse påvirker naturmangfoldet og økosystemet negativt. Det er på høy tid at forvaltningen bygger på biologisk og økologisk kunnskap, noe den dessverre ikke gjør i dag når vi har svært små bestander som kun får leve på svært små områder. I fellingsvedtak vurderes aldri hvordan skyting av store rovdyr vil påvirke økosystemet som helhet eller hva som skjer når økosystemene mangler eller har få av disse viktige nøkkelartene. Etter NOAHs syn er dette i strid med Stortingsforliket fra 2004 som sier tydelig at *«rovdyrene må forvaltes på en bærekraftig og økologisk måte»*. Dette oppfyller heller ikke kravet i § 8 i nml. om kunnskapsgrunnlaget til offentlige beslutninger.

³ Eldegard K, Syvertsen PO, Bjørge A, Kovacs K, Støen O-G og van der Kooij J (24.11.2021). Pattedyr: Vurdering av gaupe *Lynx lynx* for Norge. Rødlista for arter 2021. Artsdatabanken. <https://www.artsdatabanken.no/lister/rodliste/forarter/2021/26449>.

Siden det foreligger en risiko for alvorlig og irreversibel skade på naturmangfoldet, bør føre-var-prinsippet komme til anvendelse i denne saken.

NOAH mener at rovviltnemnda i dette tilfellet ikke har sikret at skadefelling ikke medfører fare for langsiktig overlevelse og levedyktighet av gaupebestanden i Norge.

2. Vilkåret om skade er ikke oppfylt

NOAH mener at den vedtatte kvoten er uforholdsmessig høy, og at det ikke finnes noe juridisk grunnlag for å åpne for betinget skadefelling av gaupe, jf. nml. § 18 bokstav b. Klima- og miljødepartementet har i sine klageavgjørelser påpekt at artikkel 9 nr. 1 i Bernkonvensjonen åpner for felling av vilt for å avverge «alvorlig skade» på blant annet husdyr og tamrein, så fremt visse vilkår er tilfredsstillt. Departementet skriver: «*Ordet «alvorlig» innebærer krav til et visst omfang og en viss alvorlighetsgrad. Også konvensjonens verneformål trekker i retning av at det må være tale om fare for kvalifisert skade*». Ifølge informasjonen i saksframlegget har tap av sau til gaupe fra år 2000 til 2023 hatt en reduksjon på 76 %. Det er de senere år ikke dokumentert tap av tamrein til gaupe. NOAH mener at dette ikke kan klassifiseres som «alvorlig» skade. At gaupe er sterkt truet, og det eneste ville kattedyret vi har i Norge, bør veie tyngre i denne saken.

NOAH mener at skadeomfanget i region 3 ikke er av en slik størrelse eller alvorlighet som gir grunnlag til å tillate skadefelling av sterkt truet gaupe, jf. nml. § 18 første ledd bokstav b. NOAH henviser til Revised Resolution No. 2 (1993) on the scope of Articles 8 and 9 of the Bern Convention, vedtatt av den Stående Komiteen den 2. desember 2011 hvor det lyder i henhold til anvendelse og fortolkning av artikkel 9 første ledd bokstav b (som tilsvarer nml. § 18 første ledd bokstav b): «*(...) The exceptions should be proportional to the damage suffered (...)*».

På lignende måte har Lovavdelingen uttalt at «*loven oppstiller et visst minstekrav til skadens alvorlighetsgrad og omfang, før uttak kan skje*» (Lovavdelingens uttalelse den 15.12.2016, s 5). NOAH mener at dette minstekravet ikke er oppfylt i vedtaket.

NOAH mener at rovviltnemnda har unnlatt å gjennomføre en konkret vurdering av skaderisikoen og å vise – utover generelle uttalelser – hva som er omfanget, alvorlighetsgraden eller sannsynligheten for den eventuelle fremtidige skaden. Dette betyr at et av hovedvilkårene for å tillate felling ikke er vist å være oppfylt, jf. nml. § 18 første ledd bokstav b, og Bernkonvensjonens artikkel 9 første ledd bokstav b. I tillegg har de

nevnte manglene virket bestemmende på vedtakets innhold som utgjør vedtaket ugyldig, jf. forvaltningslovens § 41.

3. Vilkåret om andre tilfredsstillende løsninger er ikke oppfylt

Ifølge naturmangfoldlovens § 18 er det adgang til skadefelling kun dersom vilkåret om at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte, er oppfylt. Det finnes mange alternativer til nedskyting av gaupe, men disse er ikke tilstrekkelig vurdert eller forsøkt av sekretariatet eller rovviltnemnda. Vedtaket unnlater dermed å oppfylle kravet om vurdering av andre løsninger uttalt i p. 7 i vedlegg til «Revised Resolution No. 2 (1993) on the scope of Articles 8 and 9 of the Bern Convention»: «*The competent national authority should choose, among possible alternatives, the most appropriate one that will have the least adverse effects on the species while solving the problem. The reasoning of the choice should be objective and verifiable.*» Rovviltnemnda har ikke gitt noen objektiv eller verifiserbar begrunnelse for hvorfor skyting av gaupe er den eneste tilfredsstillende løsningen i denne saken. NOAH mener derfor at vilkåret om andre tilfredsstillende løsninger ikke er oppfylt i denne saken, jf. nml. § 18.

NOAH minner om at en av hovedkonklusjonene fra studier om hvordan redusere rovdyr- og husdyrkonflikter er at det bør legges mer vekt på ikke-letale forebyggende tiltak.⁴⁵⁶⁷⁸⁹ NOAH mener derfor at vedtaket ikke er basert på kunnskapsgrunnet som kreves av § 8 i nml.

Konklusjon

NOAH – for dyrs rettigheter ber om at vår klage tas til følge og at vedtaket erklæres å være i strid med naturmangfoldlovens § 18 første ledd bokstav b, nml. § 18 andre ledd, og Bernkonvensjonens artikkel 9 fordi vilkårene for felling ikke er oppfylt i denne saken. NOAH ber derfor om at vedtaket omgjøres slik at det ikke tillates betinget skadefelling av tre sterkt truede gauper i region 3 i 2024-2025.

⁴ Rigg, R., Find'ò, S., Wechselberger, M., Gorman, M. L., Sillero-Zubiri, C., & Macdonald, D. W. (2011). Mitigating carnivore–livestock conflict in Europe: lessons from Slovakia. *Oryx*, 45(2), 272-280.

⁵ Karlsson, J., & Johansson, Ö. (2010). Predictability of repeated carnivore attacks on livestock favours reactive use of mitigation measures. *Journal of Applied Ecology*, 47(1), 166-171.

⁶ <https://www.science.org/content/article/no-proof-shooting-predators-saves-livestock>.

⁷ Treves, Adrian., Krofel, Miha., & McManus, Jeannine. Predator control should not be a shot in the dark. *Front Ecol Environ* 2016; 14(7): 380– 388, doi:10.1002/fee.1312.

⁸ Bruns, Antonia & Waltert, Matthias & Khorozyan, Igor. (2020). The effectiveness of livestock protection measures against wolves (*Canis lupus*) and implications for their co-existence with humans. *Global Ecology and Conservation*. 21. e00868. 10.1016/j.gecco.2019.e00868.

⁹ Miller, J.R.B., Stoner, K.J., Cejtin, M.R., Meyer, T.K., Middleton, A.D. and Schmitz, O.J. (2016), Effectiveness of contemporary techniques for reducing livestock depredations by large carnivores. *Wildl. Soc. Bull.*, 40: 806-815. <https://doi.org/10.1002/wsb.720>.

Med vennlig hilsen

NOAH – for dyrs rettigheter v/ Henriette L. Diesen (biolog)